

Autorii acestei ediții:

- Adrian Lupușor
- Alexandru Fală

Realitatea Economică este o publicație economică lunară ce identifică cele mai importante evoluții economice și politice. Cititorii săi sunt decidenții de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine și ai băncilor comerciale, reprezentanții instituțiilor internaționale, ambasadelor și partidelor politice, jurnaliștii economici.

Acronimele și abrevierile utilizate:

f-a-p – față de anul precedent; f-t-p – față de trimestrul precedent; f-l-p – față de luna precedentă; f-s-a – față de sfârșitul anului precedent; s-p – sfârșit de perioadă; Q4:07 – trimestrul patru 2007; Ian:09 – ianuarie 2009; BNS – Biroul Național de Statistică; ANOFM – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă; BNM – Banca Națională a Moldovei; MDL – leul moldovenesc; ISD- investiții străine directe; p.p. - puncte procentuale.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent din Moldova, a cărui misiune este de a oferi mediul propice manifestării gândirii libere și netriviale, fapt ce va permite instituției să fie un lider în furnizarea unor analize economice obiective și să promoveze în mod eficient idei și soluții inovatoare pentru problemele economice cu care se confruntă Moldova în procesul transformării economice, dezvoltării societale și integrării europene.

Date de contact:

Republica Moldova, mun. Chișinău
str. Pușkin, 45 B, et. 4, MD-2005
Telefon: +373 22 929 994
Email: info@expert-grup.org

Indicele Compozit Anticipator (ICA)

ICA este format prin agregarea a șase indicatori macroeconomici: exporturi, transferuri în favoarea persoanelor fizice, credite noi, ponderea reducerilor pentru pierderi la credite, banii în circulație (M0) și marja bancară. Indicatorii au fost selectați în funcție de relevanță față de tendințele economice. Mai multe detalii privind metodologia de calcul pot fi găsite pe pagina [EXPERT-GRUP](#).

Economia moldovenească se apropie de stagnare.

Conform Indicelui Compozit Anticipator al economiei moldovenești, calculat lunar de către Expert-Grup: după o perioadă de jumătate de an de încetinire a creșterii economice, pe parcursul a 3 luni (martie-mai), indicele înregistrează valori relativ constante (89 puncte), fără semnale de recuperare. Aceasta sugerează faptul că pe parcursul anului curent economia moldovenească ar putea stagna.

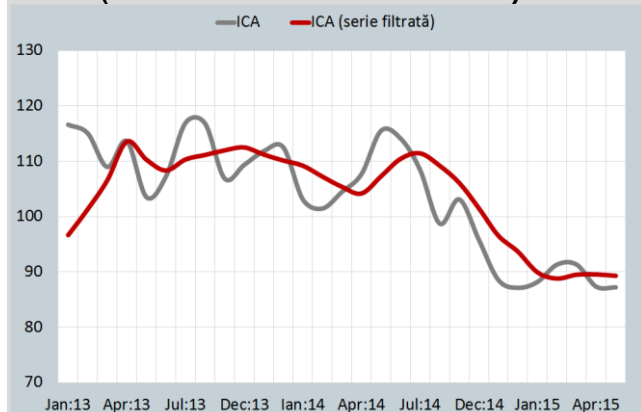
Se observă o disonanță fără precedent dintre percepția populației și datele statistice privind evoluția economiei moldovenești. Conform datelor preliminare ale Biroului Național de Statistică, în trimestrul 1 2015, PIB-ul țării a înregistrat o creștere surprinzător de înaltă de 4,8% f-a-p. În același timp, conform Barometrului Opiniei Publice, prezentat în aprilie 2015, ponderea respondenților care consideră situația economică mult mai bună sau puțin mai bună comparativ cu cea de acum un an este de doar 7,9% - unul din cele mai scăzute nivele din momentul elaborării sondajului respectiv. Cauza acestei disonanțe dintre datele statistice și percepția populației derivă din calitatea și durabilitatea șubredă a creșterii economice reflectată de datele statistice.

Creșterea surprinzătoare a fost alimentată preponderent de deprecierea monedei naționale, care deși a cauzat nemulțumiri în societate, a „umflat” valoarea în lei a remiterilor și a exporturilor. Deși în primul trimestru, exporturile totale de bunuri exprimate în USD au scăzut cu 14,7%, exprimate în lei și ajustate la inflație acestea au crescut cu 3%; deși remiterile au scăzut cu 33%, veniturile populației din transferurile din afara țării exprimate în lei și ajustate la inflație au crescut cu 16%. În plus, deprecierea a cauzat scumpirea importurilor și a atenuat pierderile exportatorilor, încurajând consumatorii să procure produse de origine autohtonă. Per ansamblu, putem constata că regimul flotant al cursului de schimb a servit drept un mecanism eficient în ajustarea economiei naționale la șocurile interne și externe.

Creșterea economică urmează să încetinească vizibil, economia fiind anticipată să stagneze până la finele anului curent. Economia și întreaga societate moldovenească încă nu a resimțit pe deplin repercusiunile devalizărilor de la BEM, BS și UB, a restricționării politicii monetare și a suspendării majorității suportului financiar și tehnic din partea partenerilor de dezvoltare. Anume acești factori urmează să pună presiuni esențiale asupra economiei în viitorul apropiat, prin intermediul riscurilor pentru stabilitatea monedei naționale, a finanțelor publice și a riscurilor inflaționiste și de sărăcie.

În contextul actual economic, social și politic extrem de dificil, este necesară consolidarea elitelor politice și a societății civile pentru elaborarea de urgență a unui plan anticriză. Acesta trebuie să includă cel puțin 3 seturi de măsuri imediate: (i) asanarea sistemului bancar și soluționarea problemei de la BEM, BS și UB; (ii) stabilizarea finanțelor publice, reluarea dialogului cu partenerii de dezvoltare și evitarea riscului de incapacitate de plată; (iii) liberalizarea climatului de afaceri și încurajarea antreprenorialului.

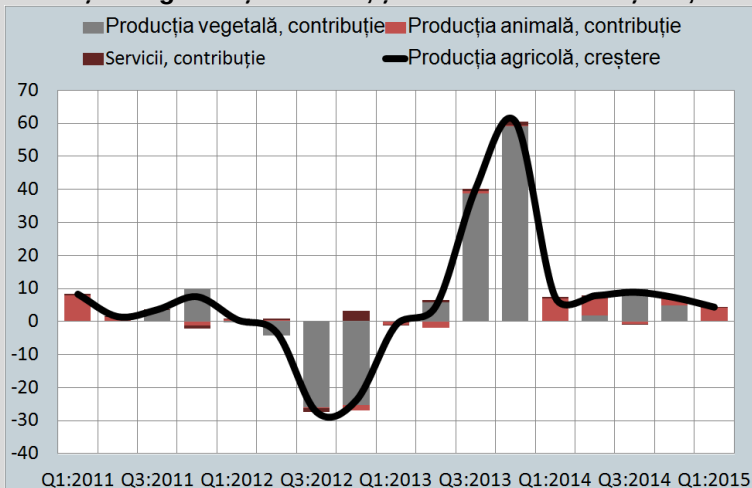
Indicele Compozit Anticipator, serie brută și serie filtrată (media mobilă din ultimele 4 luni)

Sursa: BNM, BNS, calcule EG

■ Principalele tendințe economice

Figura 1. Producția agricolă, creștere f-a-p, % și contribuția producției vegetale și animale, și a serviciilor la creștere, %

Sursa: BNS, estimările EG

AGRICULTURA

Creșterea sectorului agricol cu 4,4% f-a-p în Q1:15 a fost determinată de sporirea producției animale, în timp ce producția vegetală nu a avut nici o contribuție la avansare. În Q1:15 producția animală s-a majorat cu 4,4% f-a-p și a contribuit la creșterea agriculturii cu 4,2%. Pe de altă parte, producția vegetală a sporit nesemnificativ, doar, cu 0,3% f-a-p și a contribuit cu 0% la creșterea sectorului agricol. Totodată serviciile au avut o contribuție de +0,2% la avansarea sectorului.

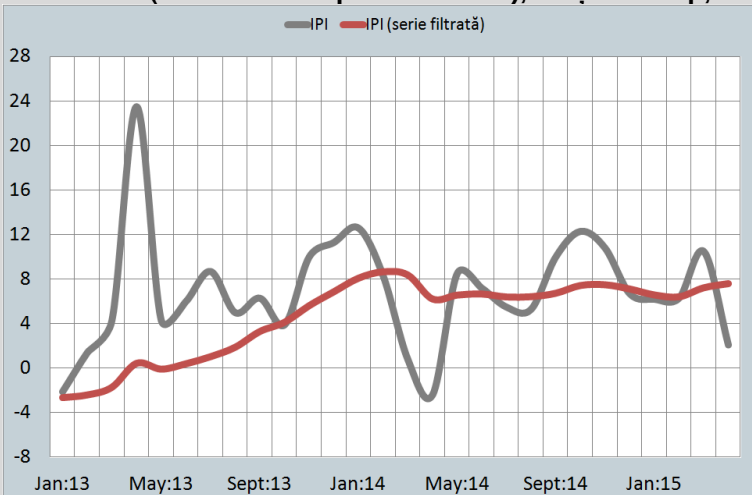
INDUSTRIA

După accelerarea industriei în mar:15 avansarea sectorului s-a diminuat și în apr:15 creșterea a constituit doar 2,1% f-a-p. În ian-apr'15 producția industrială s-a majorat cu 6,5% f-a-p. În această perioadă ascensiunea a fost determinantă de producerea echipamentelor electrice (+2,8%) și de producția, transportul și distribuția energiei electrice (+1,8%). În același timp, fabricarea băuturilor s-a redus și contribuit cu -1,1% la evoluția sectorului.

COMERȚ INTERN CU BUNURI ȘI SERVICII

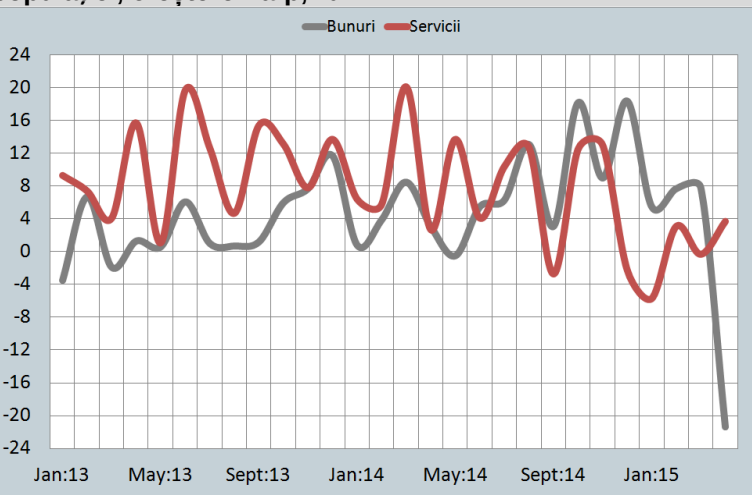
Deși comerțul intern continuă să evolueze conform unei traiectorii oscilatorii se atestă anumite evoluții nefavorabile, cum ar fi scăderea bruscă a comerțului cu amănuntul în apr:15 sau dinamica anostă a serviciilor prestate populației. Comerțul cu amănuntul a descrescut cu 21,4% f-a-p în apr:15. Volumul serviciilor prestate populației a crescut cu 3,7% f-a-p în apr:15, după ce în mar:15 s-a atestat o scădere cu 0,3% f-a-p.

Figura 2. Indicele Producției Industriale (IPI), serie brută și serie filtrată (media mobilă pentru 12 luni), creștere f-a-p, %

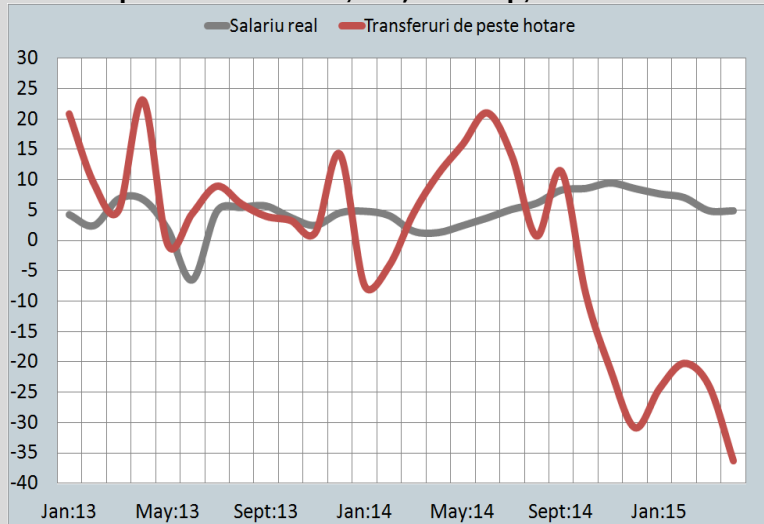
Sursa: BNS, calculele EG

Figura 3. Comerțul cu bunuri (amănuntul) și servicii prestate populației, creștere f-a-p, %

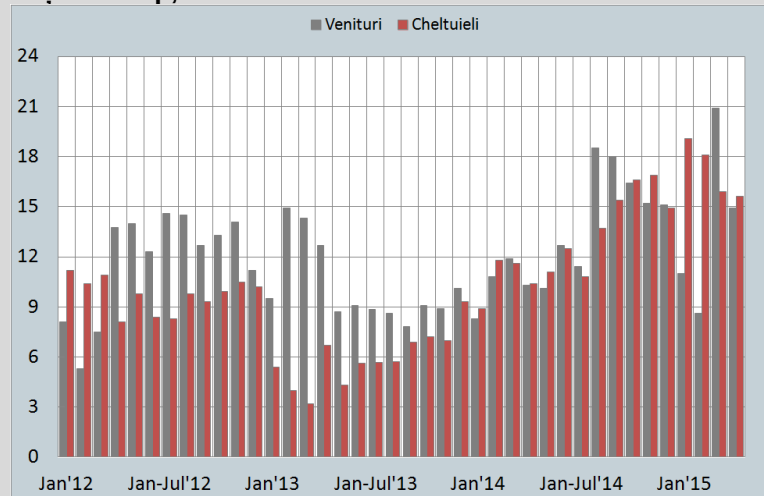
Sursa: BNS, calculele EG

Figura 4. Salariul real, transferurile de peste hotare în favoarea persoanelor fizice, creștere f-a-p, %

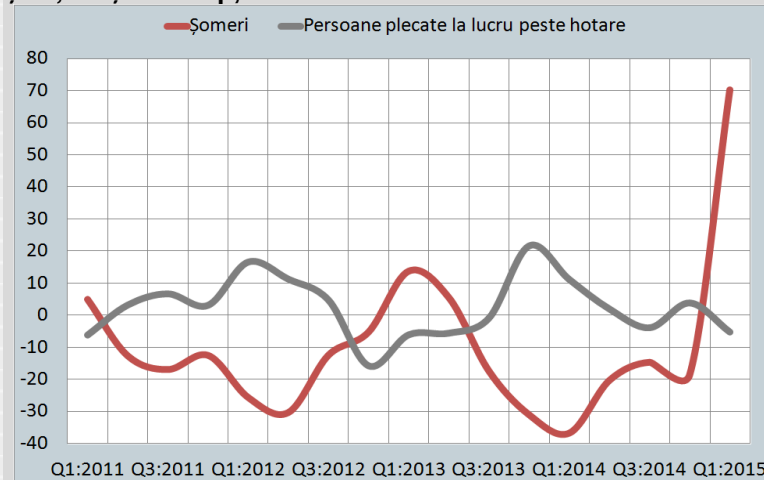
Sursa: BNS, BNM, calculele EG

Figura 5. Veniturile și cheltuielile Bugetului Public Național, creștere f-a-p, %

Sursa: Ministerul Finanțelor, calculele EG

Figura 6. Șomeri și persoane plecate la lucru peste hotarele țării, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS, calculele EG

VENITURILE ȘI CHELTUIELILE POPULAȚIEI

Se atestă intensificarea evoluțiilor ce afectează negativ veniturile populației. Creșterea salariului real continuă să se temperează, iar reducerea transferurilor de peste hotare se accentuează. În apr:15 salariul real s-a majorat cu 4,9% f-a-p,. Transferurile de peste hotare au scăzut cu 36,2% f-a-p în apr:15. Acest rezultat reprezintă cea mai mare scădere de la demararea tendinței descendente în evoluția transferurilor.

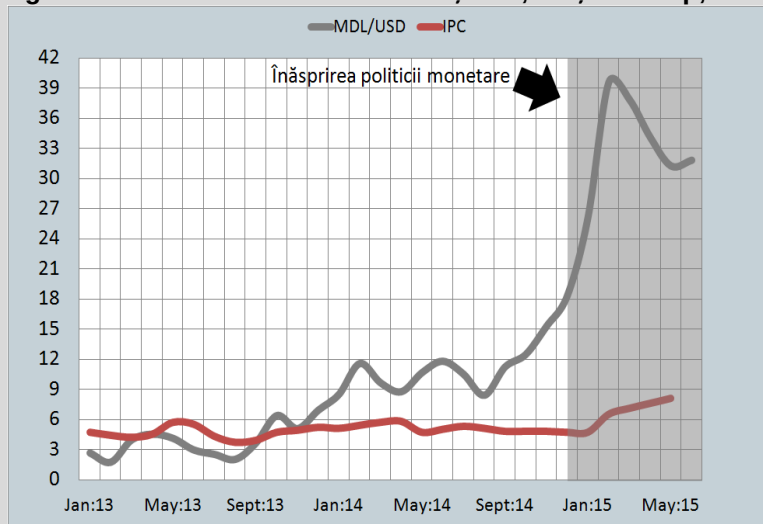
FINANȚE PUBLICE

Deși la nivel agregat se înregistrează o evoluție bună a veniturilor bugetare, analiza detaliată a surselor de încasări denotă riscuri. În ian-apr'15 veniturile bugetare totale s-au majorat cu 14,9% f-a-p. Totuși, în aceeași perioadă încasările din TVA la mărfurile importate, care constituie o sursă primordială de venituri la buget, au cunoscut o evoluție anostă: s-a atestat o creștere nominală de doar 3% f-a-p, ceea ce în termeni reali reprezintă o reducere cu 3,3% f-a-p.

PIAȚA MUNCII

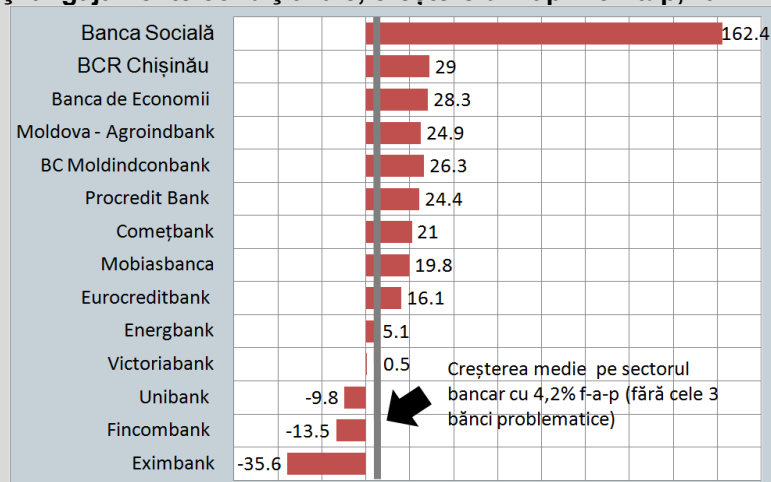
Persistă o corelație negativă între numărul șomerilor și numărul persoanelor plecate la lucru peste hotare. Reîntoarcerea cetățenilor moldoveni de peste hotare determină creșterea șomajului. În Q1:15 numărul persoanele plecate la muncă peste hotare s-a redus cu 5,3% f-a-p, iar numărul șomerilor a crescut dramatic cu 70,3% f-a-p. La fel, majorarea numărului șomerilor în Q1:15 a fost cauzată de reducerea ocupării în construcții cu 17,4% f-a-p și în servicii cu 2,1% f-a-p.

Figura 7. Rata de schimb MDL/USD și IPC, creștere f-a-p, %

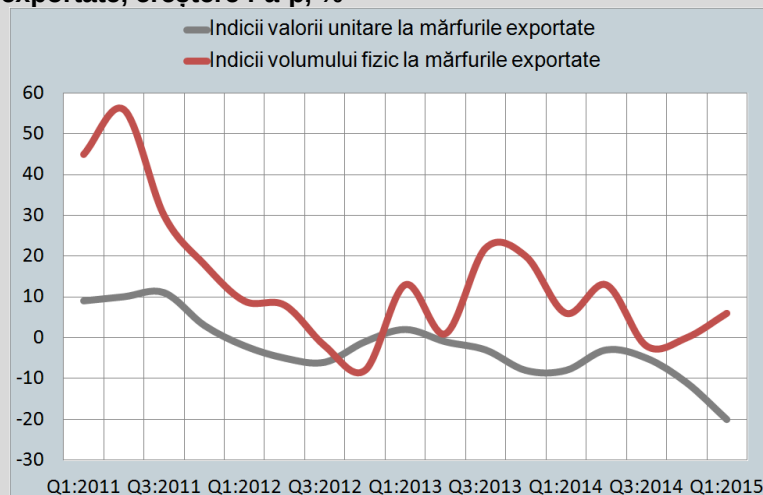
Sursa: BNM, BNS, calculele EG

Figura 8. Suma reducerilor calculate pentru pierderi la active și angajamente condiționale, creștere din apr:15 f-a-p, %

Sursa: BNM, calculele EG

Figura 9. Indicii valorii unitare și a volumului fizic ai mărfurilor exportate, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS, calculele EG

PREȚURI ȘI POLITICĂ MONETARĂ

Se denotă o anumită stabilizare a tendinței de depreciere a monedei naționale. Totodată, pe fondul intensificării creșterii IPC se realizează, în mod continuu, înăsprirea politicii monetare. Estimativ, în iun:15 rata MDL/USD s-a majorat cu **31,8%** f-a-p după ce în mai:15 s-a atestat o sporire cu **31,3%** f-a-p. Majorarea prețurilor cu **8,1%** f-a-p atestată în mai:15 a succedat creșterea IPC cu **7,6%** f-a-p ce a fost înregistrată în apr:15.

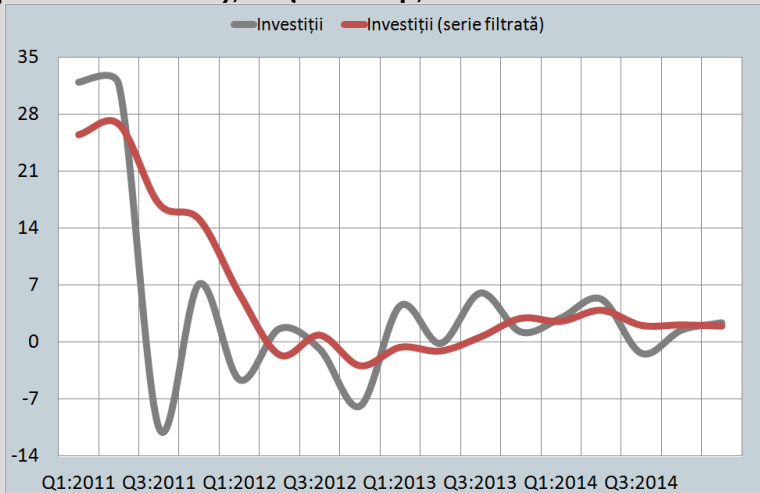
SISTEM BANCAR

Pe lângă cele 3 bănci problematice (Banca de Economii, Banca Socială și Unibank) și la alte instituții financiare se atestă anumite probleme ce țin de deteriorarea portofoliului de credite. În apr:15 suma reducerilor calculate pentru pierderi la active și angajamente condiționale evaluat la nivelul sectorul bancar cu excepția celor 3 bănci a crescut cu **4,2%** f-a-p. Totuși la mai multe bănci mari creșterea acestui indicator a depășit nivelul de 4,2%.

COMERȚ EXTERIOR

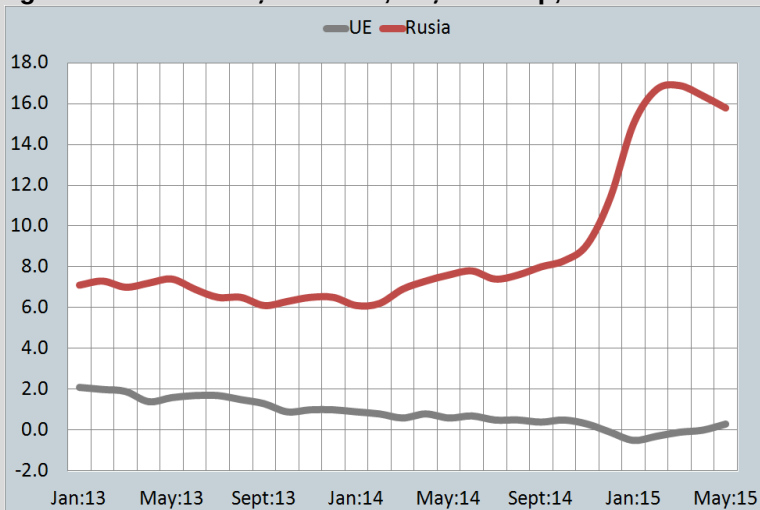
În cazul exportului se atestă o evoluție specifică: din Q1:12 creșterea exportului de bunuri a fost determinată de majorarea volumului fizic a mărfurilor livrate în exteriorul Moldovei. Pe de altă parte, prețurile de export s-au redus. Dinamica exportului din Q1:15 a urmat această tendință. În Q1:15 indicii valorii unitare la mărfurile exportate a scăzut cu **20%** f-a-p. În același timp indicii volumului fizic la mărfurile exportate a crescut cu **6%** f-a-p.

Figura 10. Investiții, serie brută și serie filtrată (media mobilă pentru 4 trimestre), creștere f-a-p, %

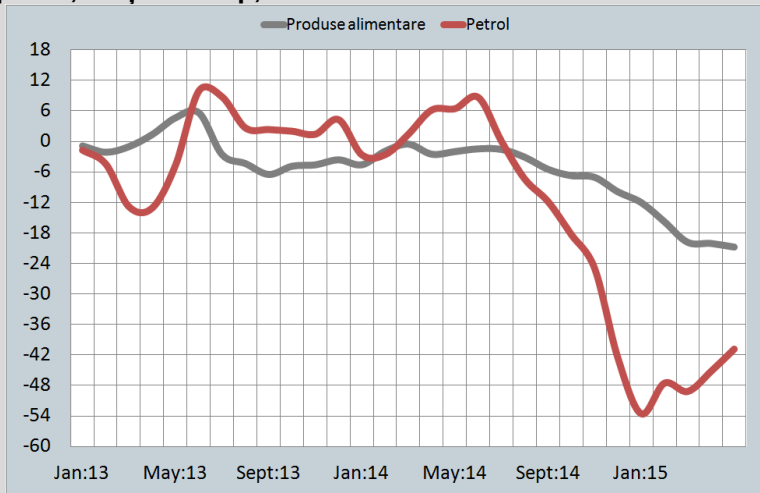
Sursa: BNM, calculele EG

Figura 11. IPC în UE și în Rusia, creștere f-a-p, %

Sursa: EUROSTAT, Serviciul Federal al Statisticii de Stat din Rusia. calculele autorilor

Figura 12. Prețul mondial la alimente și prețul mediu pentru petrol, creștere f-a-p, %

Sursa: FMI, FAO UN

ACTIVITATEA INVESTIȚIONALĂ

Finanțarea formării de capital din surse bugetului public s-a redus semnificativ, iar creșterea investițiilor finanțate din sursele populației și a firmelor a crescut lent. În Q1:15 investițiile s-au majorat cu 2,4% f-a-p. Investițiile finanțate din bugetul public s-au redus cu 36,3% f-a-p. În același timp, investițiile finanțate din mijlocele proprii ale agenților economici și a populației a crescut cu doar 1,6% f-a-p.

PRINCIPALII PARTENERI COMERCIALI

Stagnarea inflației în UE cauzează exportarea produselor moldovenești la prețuri mai mici. Creșterea accentuată a prețurilor în Rusia cauzează scumpirea nivelului de trai al migranților moldoveni și diminuează volumul remiterilor transferate. În mai:15 în UE s-a atestat o creștere cu doar 0,3% f-a-p a IPC, iar în Federația Rusă mărfurile și serviciile s-au scumpit cu 15,8% f-a-p.

PIEȚELE GLOBALE

Pe piața internațională prețul petrolului rămâne scăzut, însă tendința de ieftinire a combustibilului se temperează. Pe piața produselor agro-alimentare reducerea prețurilor continuă să se intensifice. După ce în mar:15 prețul petrolului s-a redus cu 45,3% f-a-p în apr:15 s-a înregistrat o descreștere cu 40,9% f-a-p. Prețul produselor alimentare s-a diminuat cu 20% f-a-p în apr:15, iar în mai:15 s-a înregistrat o reducere cu 20,7% f-a-p.

■ Evoluții-cheie de politici în iunie 2015

Evoluția politicii	Comentariu Expert-Grup
12 iunie. BNM a instituit supraveghere specială, pe un termen de 3 luni, la 3 bănci: Moldova Agroindbank, Victoriabank și Moldindconbank. BNM a argumentat instituirea supravegherii speciale prin posibilitatea obținerii de la aceste bănci a unui volum mai mare și mai detaliat de informații în comparație cu procedura standard.	În linii generale, supravegherea specială poate fi instituită în următoarele condiții: încălcarea actelor normative, implicarea în tranzacții dubioase, oferirea informațiilor eronate, raportarea cu întârziere sau existența unei situații financiare dificile. Decizia BNM ar putea fi atât o măsură de prevenire a eventualelor fraude (similare cu cele de la BEM, BS și UB), precum și ar putea avea scop de facilitare a investigațiilor pe marginea delapidărilor de la BEM, BS și UB (Moldova Agroindbank, Victoriabank și Moldindconbank au făcut plasamente la cele 3 bănci problematice). Indiferent de motivele BNM, este cert faptul că Moldova Agroindbank, Victoriabank și Moldindconbank s-au confruntat recent cu conflicte majore între acționari, care ar putea prejudicia guvernanta corporativă ale acestora. Per ansamblu, deși decizia BNM ar putea fi argumentată din punct de vedere al principiilor de reglementare bancară, aceasta a fost comunicată publicului larg într-un mod deficient. În vederea evitării panicii în societate, care ar putea prejudicia și mai mult întregul sistem bancar, BNM trebuie să eficientizeze de urgență modul cum aceasta comunică cu publicul.
14 iunie, 28 iunie. În Republica Moldova au avut loc alegeri locale, în rezultatul cărora au fost aleși primari și reprezentanți ai consiliilor locale, raionale și municipale.	În majoritatea localităților reprezentanții partidelor din coaliția minoritară au obținut un scor bun și fie pot crea majorități în consilii, fie se pot alia cu alte formațiuni ce se declară pro-europene. Această stare de fapt are două implicații majore. Pe de o parte nu s-a produs o divizare dintre Chișinău și regiuni, pe criterii politice. Iar acest fapt nu va cauza apariția unei crize dintre Centru și regiuni. Pe de altă parte, se va consolida dependența regiunilor față de Chișinău și va fi periclitată autonomia locală. Însă cel mai grav este faptul că în această situație sunt oferite pârgii suplimentare grupelor ce controlează partidele din coaliția minoritară pentru ca acestea să-și promoveze interesele în teritoriu.
15 iunie. Biroul Național de Statistică a publicat datele privind evoluția PIB-ului pentru primul trimestru al anului 2015. Conform datelor, în mod surprinzător economia țării a crescut cu 4,8% f-a-p în Q1:2015.	Deși există o anumită disonanță dintre datele oficiale și percepția în societate privind contextul economic și social dificil, pentru Q1:2015 era așteptată o anumită creștere pozitivă (conform estimărilor EG avansul trebuia să constituie 1,6-2%). Totodată trebuie de menționat că agravarea situației din sectorul bancar, deprecierea dramatică a MDL urmată de creșterea inflației, precum și înăsprirea politicii monetare va afecta creșterea cu o anumită întârziere. Cel mai probabil creșterea va încetini în următoarele trimestre, iar către sfârșitul anului s-ar putea înregistra descreșterea economiei.
16 iunie. Banca Mondială a refuzat să ofere Guvernului un suport financiar de 45 mln USD, sumă care deja a fost rezervată pentru Republica Moldova. Banca Mondială a argumentat decizia prin dezacordul față de intenția decidenților politici moldoveni de a naționaliza și a recapitaliza Banca de Economii și prin îngrijorarea față de creșterea corupției în Republica Moldova.	Deși această hotărâre va afecta negativ poziția financiară a Guvernului, decizia Băncii Mondiale este mai curând una justificată. Instituția internațională nu poate finanța un stat care a devenit captivul grupurilor oligarho-politice. Prin această măsură Banca Mondială încearcă să preseze decidenții să realizeze măsuri ce ar ameliora situația economică a țării. Totodată prin luarea acestei decizii Banca Mondială a creat un precedent care ar putea fi urmat și de alți donatori.

Evoluția politicii	Comentariu Expert-Grup
16 iunie. Guvernul și-a prezentat oficial demisia, după ce pe 12 iunie Prim-ministrul a anunțat că se retrage din funcție.	Pe lângă „istoria cu diploma de studii”, care a avut o anumită influență, demiterea Prim-ministrului denotă faptul că centrului de decizie s-a mutat din instituțiile publice către anumite grupuri. De facto, instituțiile publice execută ordinele venite din afara acestora și devin, în mod obedient, ineficiente. În aceste circumstanțe decidenții oficiali devin inapți în gestionarea efectivă a țării. Anume în contextul constrângerii și lipirii pârghiilor de influență Prim-ministrul și-a declarat demisia. Totodată, demiterea Guvernului s-a produs într-un moment neoportun. În contextul disensiunilor politice și a condițiilor economice precare, demisia Guvernului doar va agrava situația, fiind complicată și comunicarea cu partenerii de dezvoltare.

Anexe statistice

Tabelul 1. Principalii indicatori lunari

Indicatorul	Mai:14	Iun:14	Iul:14	Aug:14	Sept:14	Oct:14	Noi:14	Dec:14	Ian:15	Feb:15	Mar:15	Apr:15	Mai:15
Producția industrială, creștere f-a-p, %	8,5	7,2	5,5	5,3	10	12,3	10,8	6,7	6,2	6,3	10,5	2,1	n.a.
Comerțul cu amănuntul, creștere f-a-p, %	-0,5	5,5	6,3	13,1	3,1	18,2	9	18,4	5,5	7,7	7,8	-21,4	n.a.
Servicii prestate populației, creștere f-a-p, %	13,7	4,1	10,4	12,7	-2,7	12,5	13	-2,2	-5,7	3,1	-0,3	3,7	n.a.
Exportul de bunuri, creștere f-a-p, %	20,1	9,4	-0,2	-13,2	-6,2	-6,6	-18,3	-11,5	-13,4	-12,1	-18,3	-22,2	n.a.
Importul de bunuri, creștere f-a-p, %	5,8	-0,7	-6,1	-7,1	0,7	0,3	-4,7	-9	-15,7	-26,8	-16,7	-25,7	n.a.
Active oficiale de rezervă, milioane USD	2762,9	2740,9	2688,8	2734,6	2653,1	2650,1	2366,8	2156,6	1958	1799,1	1752,3	1760,6	1746,9
Transportul de mărfuri, creștere f-a-p, %	10,5	17,2	-7,4	-8,5	18,5	4,8	-3,1	-7,2	0,3	19,8	-10,3	-9,6	2,7
Salariul real, creștere f-a-p, %	2,5	3,8	6,2	6,2	8,3	8,6	9,5	8,6	7,7	7,1	4,9	4,9	n.a.
Venituri bugetare, creștere f-a-p, %*	10,1	12,7	11,4	18,5	18	16,4	15,2	15,1	11	8,6	20,9	14,9	n.a.
IPC, creștere f-a-p, %	4,7	5,0	5,3	5,1	4,8	4,8	4,8	4,7	4,7	6,5	7,1	7,6	8,1
IPPI, creștere f-a-p, %	6,6	7,8	7,7	6,2	5,3	4,3	4,3	4	4,6	6,2	6,2	5,4	4,5
Rata nominală de schimb MDL/USD (s-p)	13,83	14,02	13,95	13,96	14,57	14,76	14,97	15,62	17,95	18,78	18,38	18,08	18,06
Bani transferați de peste hotare, creștere f-a-p, %	15,8	21	13,9	0,7	11,4	-8,8	-21,2	-30,8	-24,3	-20,2	-23,8	-36,2	n.a.
Agregatul monetar M2, creștere f-a-p, %	22,0	20,4	16,9	11,2	8,6	5,1	1,3	-4,2	-6,2	-11,7	-12,3	-11,2	-11,4
Rata de bază a BNM, %	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5/4,5/6,5	6,5/8,5	8,5/13,5	13,5	13,5	13,5/14,5
Rata dobânzii pentru depozite bancare, %	5,00	4,92	6,30	6,45	5,81	5,49	5,67	6,47	6,92	8,88	11,61	11,76	11,58
Rata dobânzii pentru credite bancare, %	11,20	10,03	10,53	10,66	10,97	10,8	9,81	10,95	11,60	11,94	13,49	13,66	13,85
Ponderea creditelor neperformante în total credite, %	12,9	11,9	11,7	11,8	12,3	12,5	13,3	11,7	12	12,4	12,9	14	n.a.

Sursa: BNS, BNM, estimările EG

Tabelul 2. Principalii indicatori trimestriali

Indicatorul	Q4:12	Q1:13	Q2:13	Q3:13	Q4:13	Q1:14	Q2:14	Q3:14	Q4:14	Q1:15
Rata reală de creștere a PIB-lui, f-a-p*, %	-0,7	3,5	6,1	12,9	8,9	3,6	3,9	4,7	4,6	4,8
Producția agricolă, creștere f-a-p, %*	-22,3	-1,0	2,8	30,2	39,1	7,4	7,7	8,6	8,2	4,4
Lucrări de construcție, creștere f-a-p, %*	-1,3	9,4	3,8	0,0	1,6	-0,3	4,6	5,2	4,4	0
Investiții în active materiale pe termen lung, creștere f-a-p, %*	-4,1	4,5	1,5	3,3	2,3	3	4,5	2,1	1,8	2,4
Fluxurile nete de ISD, creștere f-a-p, %	-25,3	66,7	33,6	25,4	-20,6	-59,9	-9,9	33,1	-3,4	n.a.
Rata șomajului, %	5,9	8,1	4,7	3,9	4,1	5,1	3,6	3,3	3,5	8,5
Rata de ocupare a forței de muncă, %	37,9	34,5	41,1	42,7	38,7	35,8	42,8	42,7	37,2	35,3

Notă: * - cumulativ; (e) - estimat;

Sursa: BNS, BNM, estimările EG;